

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

כא.

עין משפט נר מצוה

קו א מ"י פ"י מהלכת
עבודת כוכבים ה"ב
סמג לאון מה פ"א ע"ד
סמ"ק קנה סעף ח'
קו ב מ"י פ"א הלכה ד'
טור ש"ע ע"ג סעף
י"ג
קח ג מ"י פרק ה' מהל'
מוחה הל"א סמג
עשין כג טור ש"ע י"ד
סמ"ק קנה סעף ב'
ק"ב ד מ"י פ"א מהל'
תרומו' הל"ג
ע"ש
ק"ה ו ד מ"י פ"י מהל'
עבודת כוכבים הל"ג
סמג לאון מה טור ש"ע
י"ד ס' קנה סעף ט'

רבינו חננאל

צריך לומר שדו"ג [גמ']
גוריי שכירות אטו מכירה
ואמרו מאי עילוייה
שדורות מן הבתים אייליט
משום דאית בשדות תרתי
אסוריה חזא דיהבת להו
תנייה בקרקע וחזא דקא
מפקעת להו מן המעשר
בתים נמי הא איכא
תנייה בקרקע ופקיעת
מוזוה ופרקי' מוזוה חובת
הדר הוא. בסוריא
משכירין בתים לעובדי
כוכבים אבל לא שדות
ואיקמנא קסבר כיבוש
יחיד שמייה כיבוש אציג
דרוה הוא דבכשנהו אציג
ישראל היא שדות דאית
בהו [תר'] איסורי כדארמין
גוריי שכירות אטו מכירה
בתים דלית בהו אלא
משום חנייה בקרקע בלבד
לא גזרו שכירות אטו
מכירה. בחובצה לאציג
מוכרין בתים כו' ר' יוסי
אומר אף בארץ ישראל
משכירין להם בתים
ובסוריא מוכרין להם בתים
ומשכירין שדות ובהוצה
לאציג מוכרין אלו ואלו
לרצן שדות בא"י דאית
בהו תרתי גזרו רבנן
שכירות אטו מכירה בתים
לא גזרו בהו בשכירות
בסוריא קסבר ר' יוסי
כיבוש יחיד לאו שמייה
כיבוש ואינו א"י מכירת
בתים דליכא אלא חזא
ושכירות שדות אציג
דיאכא תרתי לא גזרו רבנן
ולא גזרו אלא מכירת
שדות בסוריא בלבד.
ובחז"ל מוכרין להן אלו
ואלו אמרו רב יהודה אמר
שמואל הלכה כר' יוסי
ובלבד שלא יעשם שנוהה.
תא אין שכונה פחותה
מג' בני אדם ויהוש' דלמא
היא דובנת ליה אוהל
ומוכין לאחרים והוה להו
שכונה ופרקי' לפני עור
לא תתן מכשול מפקדינן
לפני דלפני לא מפקדינן;
אף במקום
שואמרו להשכיר

הא אמר רב משרשיא מוזהה חובת הדר היא. פירוש וא"כ אין לגזור זהו שכירות אטו מכירה דמכירה לא מפקע לה ממוזוה אצל צדקות צמיתה מפקע להו ממעשר ויש מפרשים דאמתי אפי' למ"ד אין קנין לעובד כוכבים צא"י להפקיע מיד מעשר צסוף השולט (גיטין דף נוו.) ושם ד"ה (אמר) דמ"מ חשונה הפקעה מה שהיא עמה צד עובד כוכבים והוא זורעה שאינו מפריש ממנה מעשר נמצא שאין מקיימין צוה השדה מזהה המלויה זה אצל בית אין כאן הפקעה מפני שאין הבית עצמו חייב כיון שאין ישראל דר בתוכו ולא נהירא דא"כ מאי קאמר בסמוך לרבי יוסי שדה דאית ציה תרתי גזרו רבנן שכירות אטו מכירה הלא צמיתות גופא (א) א"כ תרתי דבשכירות גופיה איכא הפקעה ממעשר שלא יעשר העובד כוכבים מאותה תצוה ועוד קשיא לישון הפקעה משמע שפקיע החיוב לגמרי מן הקרקע וכוון אין הפקעה גמורה כיון דלאן קנין שהרי גם עתה שהוא צד העובד כוכבים אם ירע זה ישראל תמציב לעשר לכן נראה לפרש דאמתי (ב) כמ"ד יש קנין וכשמוכרה לעובד כוכבים הוא מפקיעה ממע' ממעשר שאפילו ירע ישראל לא יתמייז צמעער אצל בית ודאי אינו מפקיע מן המוזהה לפניו לא ימכרו לעובד כוכבים אלא שלא ירור זו ישראל אין כן חיוב מוזהה מן המורה ואפילו אם שכרה יאסף על אחר ועד צמיתה דהכי קיימא לן דהא אמרינן פרק התכלת (שוכר צית דף מד.) ושם ד"ה טע"ה) השוכר צית צמ"ל כל ל' יום פטורה מן המוזהה מכאן ואילך חייבת צא"י חייבת מיד מכל מקום אין חיוב זה מן המורה דמלאורייתא פטורה לעולם דכמצי ציתך ולא של אחרים ואף על דרך ציהא מ"מ תרי ציתך כתיבי אצל רבנן הוא דמייזבוהו לאחר ל' יום מפני שהיא נראית כשלו מירי דהוה אטליה שאלוה דכל ל' יום פטורה מן הליצית וה"ה לעולם מן המורה משום דמצי כסותך ולא של אחרים ורבנן הוא דגזרו לאחר ל' יום מפני שנראית כשלו:

קסבר כיבוש יחיד שמייה כיבוש. הקשה הר"ר אלמנן דצ"ק דגיטין (דף ט. ו.) היכא דקמתי בג' דריס שוטה סוריא לארץ ישראל וצבאלה דרצי' לחז"ל

משכירין להם בתים אבל לא שדות ובחז"ל מוכרין להם בתים ומשכירין שדות דרבי רבי מאיר רבי יוסי אומר "בארץ ישראל משכירין להם בתים אבל לא שדות ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות ובחז"ל לארץ מוכרין אלו ואלו (א) אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שהוא מכנים לתוכו עבודת כוכבים שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ מפני שהוא נקרא על שמו: (ב) מאי אין צריך לומר שדות אייליט משום דאית בה תרתי חזא חניית קרקע וחזא דקא מפקע לה ממעשר אי הכי בתים נמי איכא תרתי חזא חניית קרקע וחזא דקא מפקע לה ממוזוה אמר רב משרשיא (ג) מוזהה חובת הדר הוא: בסוריא משכירין בתים כו': מאי שנא מכירה דלא משום מכירה דארץ ישראל אי הכי משכירות נמי נגזרו (ד) היא גופה גזרה ואנן גיקום ויגזרו גזרה לגזרה והא שכירות שדה ובסוריא גזרה לגזרה היא וקא גזרינן התם לאו גזרה הוא (ה) קסבר כיבוש יחיד שמייה כיבוש שדה דאית ביה תרתי גזרו ביה רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו בהו רבנן: בארץ וכו': שדה דאית ביה תרתי גזרו רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו רבנן: בארץ וכו': רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים וכו': מ"מ שדות דאית בהו תרתי גזרו רבנן בתים דלית בהו רבנן בתים דלית בהו תרתי לא גזרו רבנן: ובחז"ל מוכרין וכו': מאי טעמא כיון דמרחק לא גזרינן אמר רב יהודה (א) אמר שמואל (ה) הלכה כרבי יוסי אמר רב יוסף (ב) ובלבד שלא יעשנה שכונה וכמה שכונה תנא אין שכונה פחותה משלשה בני אדם ולאחיש דלמא אויל היא ישראל ומזבין אחד עובד כוכבים ואויל היא

ובזבין לה לתרי (א) אמר אב"י (ב) אלפני מפקדינן אלפני דלפני לא מפקדינן: אף במקום שאמרו להשכיר: ומסתמא

(א) [לעיל טו. פסחים ו.].
(ב) פסחים ד. ב"מ ק"ה;
(ג) [בבלי ג. יו"ט. ו.]. ד. [בבלי ג. יו"ט. ו.].
(ד) [בבלי ג. יו"ט. ו.].
(ה) [בבלי ג. יו"ט. ו.].

תורה אור השלם

1. ולא תביא תועבה אל ביתך וד"ה ח"ב פתח שיקן השקצו ותבעו ותעבבו פי ח"ב וד"ה: דברים ו. ב. לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול ויראה פאלידין אני ידוקה: ויראה פי יד

גליון הש"ס

גמ' א"ש הלכה כר' יוסי. עי' לעיל דף ו' ע"ה מוס' ד"ה פשיטא:

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה הא אמר וכו' הלא צמיתות גופא אציג דליכא בתים דבשכירות ליכא משום חניית קרקע מ"מ שם הפקעה: (ב) אם לא היה קנין אלא חזקה וכו' מ"מ א"כ תרתי צמיתות דף ט' ע"ה מוס' והא וכו' מוס' ממת דכ"ה ע"כ:

מוסף רש"י

לא לבית דירה אמרו. אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה המיוזא אלא להעביר בו צמיתות ועיס ולא שדות הוא זה (פסחים ו. וכו') ע"ל (טו.) מוזוה חובת הדר הוא. דרשינן (מנחות ד.) ציתך דרך ציתך, למי שנכנס ויואל לה זה הדר זה (ב"מ ק"ה) לפי שהיא משמרתו (פסחים ו.) גזרה לגזרה. ה' דלמרינן כבול הש"ס אין מוכרין גזרה לגזרה. מהאי קא נפקא ושמרתא את משמרתו, עשו משמרת כלומר גזרה למשמרתו לתורתו, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גזרה לגזרה (ביצה ב.) כיבוש יחיד. דהוה, שלא היו כל ישראל יחד שותפים שיהו כבשו יחידע שהיו טלם וכשנה לגזר כל ישראל קרע חלוקה, אצל דל לא כש אלא לגזרו (גיטין ח.)

אמאי לא חשיב הא מילתא דהכא דצמיתות צמיתות ושכירות שוות לא"י ובשכירות צמיתות פליגי התם דקאמר עפרה עמא כחז"ל והרואה ליכנס לה צמיתה יכנס כצ"ל ואומר ר"י דתני ושייר ואע"ג דמית תנא למניינא (ב) מ"מ איכא למימר תנא ושייר כדאשכחנא בהרבה מקומות (ג) ב"ב"ש יחיד. פ"ה שלא היה שם אוריס ותומים וששים רבוא ויותר נראה כמו שפירש הר"ר יחזק מהרפוט דכל מה שכנס יחיד כגון יחיד צן מנשה אינו א"י אצל קשיא דאי מא"י הוא אין זה קרוי כיבוש יחיד ואם מחז"ל הוא אפי' היו שם ששים רבוא קרוי כיבוש יחיד לכן נראה כל שאין לו רשות לכנס נקרא חז"ל דכל זמן שלא כנס כל א"י לא היה לו רשות לכנס חוזה לארץ והכי איתא בספרי פרשת עקב כשכנס דוד ארס נהרים וארס צובה אמר לו הקב"ה סמוך לפלטיין שלך לא כנסת ואתה הולך ומכנס חוזה לארץ שנאמר ואת היבוסים יושב ירושלים וגו' (ד) א"פ"י ד"פ"י א"א מפקדינן. האי סימנא צעלמא הוא כלומר לכולי האי לא חיישין אלפני לא מפקדינן: אף במקום שאמרו להשכיר ראי' להמה מדתניא צמיתות (פ"ה) כאן וכאן לא ישכיר אדם ביתו לעובד כוכבים מפני שדעות שמכנים לתוכה עבודת כוכבים אפי' משכירין להם ארוות ואוצרות ופונדקאות אע"פ שידוע שמכנים לתוכו עבודת כוכבים משמע הטעם משום שמחלק בין מקום שמכנים עבודת כוכבים צמיתות צין שאינו מכנים ובהנך שאומר אינו מכנים עבודת כוכבים צמיתות שרי ולפי זה צמת (ה) שהעובדי כוכבים צמיתות אינם מכניסין צמיתות עבודת כוכבים צמיתות אלא כשיש שם מת או שנוטה למוות וגם אותה עשה אינן עובדין אותם מותר אכן משא אין ראייה גמורה כי יש לתלות טעם הימך דארוות ואוצרות דשמא לא אסרה התורה אלא צמית העשויה לדירה דכתיב לא תביא תועבה אל ביתך ולשם אפילו דרך עראי אסור אצל אותם צמית שאינם עושים לדירה לא אסרה תורה ולהכי שרי ארוות ואוצרות ורבינו חיים כהן היה מציא ראייה להמיר מדתניא צמיתות צמיתות צמיתות אלא כשיש שם מת או שנוטה למוות וגם אותה אמרו אצל צמיתות עבודה למכור מוכר אף לבית דירה ומשכיר אף לבית דירה והיה נראה לו הטעם דצחון לארץ לא מיקרי ציתך אלא צחון וקשו זה טעם חז"ל כי אין נראה לר"י שיגרע ישראל צחון לארץ מוכר כוכבים דלפניו למ"ד אין קנין לעובד כוכבים צחון ישראל צמיתה לארץ מיהא יש לו קנין ועוד קשה לרבי יהודה דגבי מוזהה דכתיב ציתך הכי נמי תימא דמי שיש לו בית צמיתה לארץ